

BELEIDSPLAN

FASO JEUGDBELEID

periode 2014-2016

*Zonder FASO jeugdbeleid
is onze toekomst
verleden tijd*

FASO-Commissie Jeugdbeleid:
Wilma van der Heide
Frank Peelen
Fransje Rijken
Wil Senden

November 2013

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	3
2. TERUGBLIK 2010-2013.....	3
2.1. Jeugdstrijkorkesten	
2.2. Brabantse Strijkersdagen 2011, 2012 en 2013	
2.3. Incidentele projecten en ondersteuning	
2.4. Richtlijnen voor Strijkers	
2.5. Jeugdmuziek	
3. DOELSTELLING EN UITGANGSPUNTEN.....	5
3.1. Het FASO-Jeugdbeleid is niet locatie-specifiek	
3.2. Het FASO-Jeugdbeleid is niet in de eerste plaats gericht op top-talenten	
3.3. Het FASO-Jeugdbeleid is gericht op sociale coherentie	
3.4. Het FASO-Jeugdbeleid stimuleert het gebruik van een gestandaardiseerd leerplan	
3.5. Het FASO-Jeugdbeleid stimuleert symfonische muziekbeoefening	
3.6. Het FASO-Jeugdbeleid adviseert jeugdensembles of orkesten bij het kiezen van passende muziek (verbreding, cross overs etc.)	
4. PLAN VAN AANPAK.....	7
4.1. Geografische spreiding van activiteiten	
4.2. Onderzoek naar (gebrek aan) doorstroming van jongere amateurmusici	
4.3. Bevorderen van een gestandaardiseerde muziekopleiding	
4.4. Bevorderen van laagdrempelige muziekactiviteiten	
4.5. Publiciteit	
4.6. Aanschaf bladmuziek	
4.7. Bijzondere activiteiten	
5. BUDGETTEN 2014-2016.....	9
6. SLOTOPMERKING.....	9

1. INLEIDING

Eind 2007 is een werkgroep binnen de Federatie van Amateur Symfonie- en strijkorkesten FASO opgericht om te onderzoeken op welke manier Jeugdbeleid als één van de speerpunten van de FASO gestalte gegeven kon worden. In september 2009 is een beleidsplan opgesteld en door de Algemene Leden Vergadering van de FASO geaccordeerd. De vervolgens ingestelde FASO-Commissie Jeugdbeleid, inmiddels bestaande uit Wilma van der Heide (FASO-bestuurder met jeugdzaken als aandachtspunt), Frank Peelen (voormalig bestuurder Symfonieorkest Bloembollenstreek Lisse), Fransje Rijken (voormalig consulent Kunstbalie Tilburg) en Wil Senden (voormalig muziekuitgever en voorzitter van Toonkunst Bussum), is op basis van dit beleidsplan aan de slag gegaan en kijkt met veel plezier terug op de afgelopen vier jaar.

De situatie die we in de voorgaande versie van ons beleidsplan beschreven hebben is weliswaar nog steeds onverminderd van kracht maar de projecten die we met jeugd (soms ook met volwassenen erbij) uitvoerden, leverden wel meer perspectief op. Een aantal van onze uitgangspunten zijn nog dezelfde, andere hebben we inmiddels verwezenlijkt.

Na een terugblik op de afgelopen periode (hoofdstuk 2) worden de uitgangspunten voor de komende jaren gedefinieerd (hoofdstuk 3). Daarna zal een plan van aanpak uiteengezet worden.

2. TERUGBLIK 2010-2013

In het beleidsplan van 2009 was gekozen om met een meersporenbeleid te werken, waarin zowel aandacht werd gegeven aan incidentele projecten (sponsoring individuele projecten) als aan langere termijn (bijv. ontwikkeling en introductie raamleerplan) en continue (bijv. aanschaf bladmuziek) activiteiten.

2.1 Jeugdstrijkorkesten

In februari en november 2011 is twee maal een project uitgevoerd met strijkers in de leeftijd van 7 tot 13 jaar. Beide projecten werden geleid door Nico Brandon en gehouden in het centraal gelegen Muziek Centrum van de Omroep in Hilversum. De muziek zoals gebruikt bij deze twee jeugdstrijkorkesten (zowel originele composities als ook aanpassingen van Nico Brandon) is overgedragen aan de FASO-bibliotheek en voor alle lidorkesten beschikbaar. Een compleet en gedetailleerd draiboek voor de opzet van een dergelijk jeugdstrijkorkest is beschikbaar voor de lidorkesten. Ondanks herhaalde oproepen hebben zich met uitzondering van Toonkunst Bussum geen orkesten gemeld om dit project op eigen bodem voort te zetten. Het blijft de FASO-Commissie Jeugdbeleid verbazen dat dit succesvolle concept dat zoveel nieuwe impulsen kan geven aan een muziekschool of orkest niet wordt opgepakt.

2.2 Brabantse Strijkersdagen 2011, 2012 en 2013

In een samenwerkingsproject van de FASO, Het Brabants Orkest (inmiddels philharmonie zuidnederland), Centrum voor de Kunsten Eindhoven (CKE), Kunstbalie en Art4U is drie maal een dag voor jeugdige strijkers georganiseerd. Op verschillende niveaus werd gerepeteerd, waarna de dag afgesloten werd met een concert. Op grond van ervaringen uit 2011 is het programma voor 2012 en 2013 uitgebreid met een voorrepetitie, gehouden vier weken voor de strijkersdag zelf. Het aantal deelnemers was de laatste keer 120 na circa 70 bij de eerdere projecten. De strijkersdagen werden gesponsord door de provincie Noord-Brabant en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

2.3 Incidentele projecten en ondersteuning

- Meespeelproject voor jeugd en volwassenen, najaar 2011

Ter gelegenheid van het 65-jarig orkestjubileum van Toonkunst Bussum is de Orgelsymfonie van Camille Saint-Saëns uitgevoerd. Onder leiding van Marion Bluthard werd een dag lang gerepeteerd door het orkest samen met ruim 50 gastspelers, waaronder 20 jongeren van 10-22 jaar. Deze repetitie werd gevolgd door een spetterend en zeer druk bezocht optreden in de Wilhelminakerk in Bussum.

- Muziekfeestmiddag in Lisse, maart 2012

Tijdens de muzikale feestmiddag konden kinderen die al een instrument bespeelden maar nog niet in een orkest speelden een paar stukken instuderen met leden van het JUSO (Junioren Symfonie Orkest) en leden van het JO (Jeugd Orkest). Er hadden zich 45 kinderen met een grote diversiteit van instrumenten aangemeld (contrabas, klarinet, saxofoon, trompet, cello, dwarsfluiten en violen). Tijdens het slotconcert lieten het JUSO en het JO zich afzonderlijk horen en werden er ook een aantal stukken gespeeld door de orkesten samen met de 'gasten' en een blokfluitensemble.

- Jeugdconcours van het Fevolands Symfonie Orkest, voorjaar 2013.

In twee leeftijdscategorieën (9-12 jaar en 13-17 jaar) hebben 15 deelnemers opgetreden voor een vakkundige jury en mochten per leeftijdsgroep de twee besten optreden samen met het FSO. Hoewel geslaagd hebben zowel de concoursorganisatie als de FASO-werkgroep in een evaluatie aanbevelingen gedaan voor een eventueel volgend concours.

- Deelname muziekconcoursen

De commissie heeft alle leden-jeugdorkesten de mogelijkheid geboden om financiële ondersteuning te vragen voor concoursdeelname. Alleen het Amersfoorts Jeugd Orkest heeft hiervan gebruik gemaakt. Zij hebben met succes opgetreden op het Europees Muziekfestival voor de Jeugd in Neerpelt en zijn beloond met een eerste prijs cum laude in mei 2013.

2.4 Richtlijnen voor Strijkers

De *Richtlijnen voor strijkers* (voorheen Raamleerplan genoemd) die de FASO heeft geïnitieerd en samen met Kunstfactor in de afgelopen drie jaar heeft ontwikkeld, is een lijvig document geworden met een algemeen deel (visie Kunstfactor) en een specifiek deel waarin het onderwijs aan strijkers in vijf fasen wordt beschreven.

Verder bevat het document diverse praktijkvoorbeelden, methodiek- en literatuurlijsten voor zowel individuele lessen als voor samenspelen, toets voorbeelden en artikelen over de nieuwste onderwijskundige inzichten, over talentontwikkeling en ouderparticipatie. De richtlijnen zijn digitaal beschikbaar en gratis te downloaden door iedere geïnteresseerde via de website van de FASO (onder jeugdbeleid).

2.5. Jeugdmuziek

De catalogus jeugdmuziek van de FASO-bibliotheek wordt nog regelmatig aangevuld met muziek voor jeugdorkesten.

Voor een gedetailleerd overzicht van bovengenoemde en overige activiteiten verwijst de commissie graag naar de jaarverslagen zoals die in de Algemene Leden Vergaderingen van de afgelopen jaren aan de orde zijn geweest.

3. DOELSTELLING EN UITGANGSPUNTEN

De doelstelling van de commissie Jeugdbeleid kan als volgt samengevat worden: *“Het in stand houden van amateursymfonieorkesten door verjonging van de leden.”* Middelen om dit te realiseren zijn onder andere het bevorderen van doorstroming uit jeugdorkesten, alternatieve programmering, bijzondere projecten met meerdere kunstvormen en samenwerking met muziekscholen, basisscholen en andere organisaties actief in het veld van (symfonische) muziek voor jeugdigen. Het te voeren beleid 2014-2016 wijkt niet af van het beleid in de achterliggende periode en kan in een aantal hoofdpunten beschreven worden.

3.1 Het FASO-Jeugdbeleid is niet locatie-specifiek

Van goed doordacht jeugdbeleid profiteert elke muziekschool, elke docent en elk orkest. Daarom houden we een pleidooi voor gezamenlijk beleid, optimale samenwerking en voldoende doorstroming. Het is niet voldoende gebleken om orkesten op te roepen via de bestaande communicatiekanalen van de FASO. Persoonlijke contacten en rechtstreekse benadering zouden wenselijk zijn maar vragen (te)veel tijd van commissie. Alternatieve communicatiemiddelen dienen samen met de vernieuwing van de FASO-website onderzocht te worden. Ook de geografische spreiding van onze activiteiten en daarmee de opsporing van min of meer witte vlekken op de muzikale kaart van Nederland, waar het de stimulering van muzikale activiteiten voor de jeugd betreft, hebben onze aandacht.

3.2. Het FASO-Jeugdbeleid is niet in de eerste plaats gericht op toptalenten

Voor getalenteerde jongeren zijn er genoeg mogelijkheden, zoals orkesten op toptniveau en concoursen, al of niet in combinatie met de jong-talentenklas van de conservatoria. De kunst blijft wel dat talent ook tijdig te ontdekken. De groep jongeren die op een iets lager niveau musiceren zijn een uiterst welkome aanvulling voor de lidorkesten. Het adviseren over de te volgen muziekopleiding (*richtlijnen voor strijkers!*) en de muziekkeuze vormt hierbij een onderdeel.

3.3. Het FASO-Jeugdbeleid is gericht op sociale coherentie

Het huidige muziekonderwijs wordt vooral verzorgd door muziekscholen en privé-docenten. Met name bij deze laatsten bestaat het risico dat de opleiding gericht wordt op maximale individuele kwaliteit en beperkt het samenspel zich vaak tot uitvoeringen op een leerlingenavond. Bij de meeste muziekscholen is weliswaar een samenspelgroep aanwezig, maar ook daar is de mogelijkheid tot gezamenlijk musiceren (zeker in symfonische bezetting) vaak beperkt. Samenwerking en samenspel van jeugdorkesten met amateurorkesten versterkt de onderlinge samenhang en bevordert de doorstroming.

Nadat in de afgelopen jaren een sterke individualisering is opgetreden, begint langzamerhand een kentering zichtbaar te worden dat naast de persoonlijke relevantie ook de maatschappelijke relevantie een rol moet spelen. Samenspel in orkestverband zoals dat binnen symfonie- en strijkorkesten plaats vindt kan hier een goede basis voor zijn. Deze maatschappelijk relevantie is ook terug te vinden wanneer de voorwaarden van diverse subsidieverstrekkingen worden bestudeerd. Het blijkt dat projecten die het eigen verenigingsverband overstijgen en maatschappelijke meerwaarde hebben, gemakkelijker voor subsidie in aanmerking komen.

3.4. Het FASO-Jeugdbeleid stimuleert het gebruik van een gestandaardiseerd leerplan

Voor een strijk- of symfonieorkest dat geen directe samenwerking met een muziekschool heeft, zijn er weinig mogelijkheden om zelf een opleiding op te zetten; dit in tegenstelling tot de HaFaBra-organisaties. Zonder subsidies (bijvoorbeeld voor accommodatie of aanschaf lesinstrumenten) blijft de opleiding dan vaak beperkt tot de verenigingen die kunnen putten uit voldoende eigen middelen of een hoge eigen bijdrage kunnen vragen. Daarmee wordt een groot deel van het potentieel uitgesloten van een opleiding voor symfonische muziek. Bovendien gaan lokale verschillen ontstaan tussen de diverse opleidingen. Blazers worden op deze manier bijna automatisch naar de harmonie- en fanfareorkesten gedreven, terwijl strijkers nergens terecht kunnen. Een gestandaardiseerd leerplan zoals de *Richtlijnen voor strijkers*, samen door FASO en Kunstfactor ontwikkeld, maakt het aanvragen van subsidies gemakkelijker. Tevens kunnen in een dergelijk leerplan garanties voor kwaliteit ingebouwd worden, zowel voor de leerlingen als voor muziekscholen als voor privé-docenten.

3.5 Het FASO-Jeugdbeleid stimuleert symfonische muziekbeoefening

Naast het musiceren in (groter of kleiner) orkestverband maken we ons ook sterk voor het bevorderen van gezamenlijk musiceren. Het kost uiteraard veel tijd maar op deze manier is het mogelijk een of meer gelaagde jeugdorkesten op te bouwen (zoals bijvoorbeeld gerealiseerd bij Hofstads Jeugdorkest en Viotta in Den Haag en Symfonieorkest Bloembollenstreek in Lisse). Er is inmiddels veel inspiratie ontleend aan de vele voorbeelden van good practice en mogelijke samenwerking met bestaande jeugdorkesten.

Er moet echter wel voorkomen worden dat de verschillende groeperingen en organisaties in dezelfde vijver gaan vissen of elkaar bestrijden. Het gaat vooral om het bundelen van krachten!

Ook het meedoen aan muziekconcoursen kan heel stimulerend werken.

3.6. Het FASO-Jeugdbeleid adviseert jeugdensembles of orkesten bij het kiezen van passende muziek (verbreding, cross overs etc.)

Tijdens alle projecten is veelvuldig geëxperimenteerd met nieuwe muziek, speciaal voor de jeugd geschreven of bewerkt. Al deze muziek is ondergebracht in de catalogus jeugdmuziek van de FASO-bibliotheek en wordt ook nu nog regelmatig aangevuld. Onder andere muziek van Nico Brandon, Hans Scheepers en Erik Waerts is de laatste jaren toegevoegd. Ook het geven van compositieopdrachten kan tot de mogelijkheden behoren.

4. PLAN VAN AANPAK

De afgelopen jaren is al veel bereikt met betrekking tot het jeugdbeleid. De eerder genoemde vergrijzing van onze lidorkesten is echter nog niet voldoende stopgezet en ook ontbreekt nog een fundamenteel onderzoek naar de redenen waarom jongeren zich niet aangetrokken voelen tot symfonische muziek.

Naast jeugdbeleid en het beheren/uitlenen van het collectieve bezit aan bladmuziek heeft de FASO nog een derde speerpunt: het bevorderen van hedendaagse muziek. Met name voor jongeren kan dit een interessante mengvorm opleveren met hun dagelijkse muziekbeleving. Ook maakt deze muziek een samenwerkingsverband met andere culturele activiteiten eerder mogelijk dan met de meeste 'klassieke' symfonische muziek.

Aansluitend bij de in hoofdstuk 3 genoemde uitgangspunten hebben wij voor de komende jaren een aantal activiteiten gedefinieerd. Bij alle genoemde onderwerpen zal zoveel mogelijk samenwerking met bestaande organisaties in het muziek- en cultuurveld gezocht worden.

4.1 Geografische spreiding van activiteiten

Zowel het concept van een jeugdstrijkorkest als de Brabantse Strijkersdag lenen zich voor verdere verspreiding. Inmiddels is al het initiatief genomen om naast de vierde editie van de Brabantse Strijkersdag in Eindhoven ook in het westen van Brabant een strijkersdag te organiseren (najaar 2014).

Voor het opzetten van een jeugdstrijkorkest is de samenwerking met één of meer lidorkesten nodig. De voorkeur gaat daarbij uit naar een orkest in de gebieden waar momenteel minder aandacht voor jeugdbeleid is (bijvoorbeeld Zuid Groningen, Drenthe). Zoals reeds aangegeven heeft alleen Toonkunst Bussum het initiatief van de FASO-Commissie Jeugdbeleid opgepakt.

4.2 Onderzoek naar (gebrek aan) doorstroming van jongere amateurmusici

In samenwerking met een opleidingsinstituut (zoals bijvoorbeeld de studierichting muziekwetenschappen van de universiteit van Utrecht) willen wij een onderzoek naar de instroom en uitstroom van leden bij onze lidorkesten begeleiden. In eerste instantie zal dit als stage opdracht of masterscriptie uitgevoerd gaan worden.

4.3 Bevorderen van een gestandaardiseerde muziekopleiding

Met als uitgangspunt de “*richtlijnen voor strijkers*” zullen wij een symposium organiseren voor alle aangesloten orkesten en overige belangstellenden. Naast de theorie zal ook aandacht aan de praktijk (best practices) geschonken worden. De voorkeur gaat uit naar een combinatie met een ledenvergadering en/of de presentatie van het onderzoeksverslag.

4.4 Bevorderen van laagdrempelige muziekactiviteiten

De commissie kan in beperkte mate als sponsor optreden voor activiteiten die passen binnen de genoemde doelstelling en uitgangspunten. Vanzelfsprekend hebben activiteiten van onze lidorkesten hierbij voorrang. Ook zal kritisch gekeken worden naar de inzet (financieel, materieel en organisatorisch) van de organiserende vereniging zelf.

4.5 Publiciteit

Het is gebleken dat het gebruik van de bestaande communicatiekanalen van de FASO onvoldoende respons oplevert. Inmiddels is een flyer over het jeugdbeleid ontwikkeld en verspreid. Naast het eerder genoemde symposium zal in overleg met het FASO-bestuur gezocht worden naar verdere mogelijkheden om onze activiteiten bekend te maken en de betrokkenheid én initiatieven van onze lidorkesten te bevorderen. Uitbreiding van de commissie met een lid specifiek belast met communicatie, bijvoorbeeld ook mogelijk in het kader van een meeloopstage vanuit een beroeps- of wetenschappelijke opleiding, wordt overwogen.

4.6 Aanschaf bladmuziek

Aanschaf van bladmuziek voor jeugdorkesten dient vanuit het reguliere FASO-budget voor bladmuziek gefinancierd te worden. Onder de financiële verantwoordelijkheid van de commissie Jeugdbeleid vallen uitsluitend nieuwe of aangepaste muziek die rechtstreeks uit projecten voort komt. Wel wordt de bibliothecaris ten eerste aangeraden om over de aanschaf van bladmuziek voor jeugdorkesten altijd contact op te nemen met de commissie Jeugdbeleid.

4.7 Bijzondere activiteiten

Een bijzondere activiteit is het onderzoeken van de verzelfstandiging van de huidige FASO-Commissie Jeugdbeleid. Op basis van de in de ledenvergadering van december 2012 goedgekeurde statuten is dit mogelijk geworden.

Een dergelijke verzelfstandiging heeft met name op het gebied van subsidieaanvragen grote voordelen omdat het kapitaal van de FASO (de hoofdvereniging) buiten beschouwing gelaten dient te worden. Tevens biedt een verzelfstandiging de mogelijkheid om een nieuwe start te maken in gesprekken met partners op het gebied van jeugdmuziek.

Bij alle bovengenoemde voorbeelden en uitwerkingen verwachten wij een actieve rol van FASO-lidorkesten al dan niet in samenwerking met lokale/regionale/landelijke organisaties. Onze opgedane kennis en ervaring is beschikbaar en zal ingebracht worden. Wij kunnen en willen absoluut niet als organisatiebureau gaan optreden. De FASO-Commissie Jeugd beleid moet beschouwd worden als 'duwer' en niet als 'trekker'.

5. BUDGETTEN 2014-2016

In deze teruglopende economische tijden is het moeilijk om met grote financiële eisen te komen. Toch is een ruim budget noodzakelijk om te voorkomen dat een deel van de bij de FASO aangesloten orkesten wegens gebrek aan leden in de komende 5-10 jaar opgeheven zal worden. Zowel éénmalige (verzelfstandiging, onderzoeksvraag) als terugkerende (sponsoring, jeugdorkesten, publiciteit) kosten dienen gefinancierd te worden. Jaarlijks zal als onderdeel van de FASO-begrotingscyclus in overleg met de FASO-penningmeester een gedetailleerd voorstel ingediend worden. Op grond van de afgelopen jaren en de gepresenteerde plannen dient met een bedrag van minimaal € 4000 per jaar rekening gehouden te worden. Nogmaals wordt vermeld dat dit exclusief de reguliere aanschaf van jeugdmuziek is. Zelfs indien activiteiten gesponsord worden door bekende organisaties als Prins Bernhard Fonds, VSB Cultuurfonds en Schipholfonds dient ook altijd met een eigen bijdrage rekening gehouden te worden. Met eigen geld wordt geld van anderen gegenereerd. Terugkijkend op de eerste drie jaar valt op dat met een FASO-bijdrage van € 6615 in totaal ruim € 35.000 is besteed aan muziekactiviteiten gerelateerd aan het FASO jeugd beleid. Grootste bijdragers zijn, naast deelnemers en de organiserende verenigingen, de provincie Noord-Holland en de provincie Noord-Brabant geweest.

6. SLOTOPMERKING

De FASO-Commissie Jeugd beleid roept de hulp in van alle aangesloten orkesten en partners uit het culturele veld om onze idealen te kunnen bereiken: een actief jeugd beleid bij alle FASO-orkesten dat uiteindelijk zal leiden tot de instandhouding van orkesten voor volwassenen.